

A színész önmagából építkezik

Fábián Enikő negyven éve van a színészi pályán, ugyanennyi ideje tagja a váradi magyar truppnak. A Szigligeti Társulat idei repertoárjában szerepel Friedrich Dürrenmatt *Az öreg hölgy látogatása* című abszurd tragikomédiája, főszerepben a jubiláló Fábián Enikővel. A premiert november 17-re tűzték ki. A próbafolyamat sűrűjében a színművésznő otthonában beszélgettünk életútjáról, művészetéről.

„A színházért élek. Ám az embernek néha szüksége van egy kis környezetváltásra. Ilyenkor szedem a sátorfámat, s hazautazom Brassóba. Az utazásba belenőttem, ugyanis apukám katonatiszt volt, sokat költöztünk, laktunk Konstancán, Fogarason és Bukarestben is. A szüleim egyébként egy Brassóhoz közeli falucskából, Árapatakról származnak. '56 után a magyarokat sorra kiostálták a katonaságtól, így apámat is. Így kerültünk Brassóba, mikor apukám ott kapott állást. Ő sajnos már nincs közöttünk. Anyukám 86 éves, *Az öreg hölgy*-premier után sietek hozzá Brassóba” – mesélte Fábián Enikő.

Nézegetjük a régi fotókat, fényképalbumokat, a polcokon díjak, oklevelek sorjáznak. Ní-

Bagira *A dzsungel* könyvében

Fábián Enikő pályája kezdete óta a Szigligeti Társulat tagja

vódíjak, Fáklya-díj, a Veszprémi Versünnep különdíja, az „erdélyi Oscar”, vagyis az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Poór Lili-díja, s még sorolhatnók. A lakás ékességei közé tartozik a sok gyönyörű kézimunka is, a nagymama, édesanya készítette varrottasok, párnák, terítők. A többi között a pávamotívummal díszített, háromszéki keresztaszemes kézimunka a felirattal: „Légy jó mindhalálig.” Enikő fontos útravalója e Móricz Zsigmond-idézet, mely végigkíséri az életét, mindig esze-rint igyekezett cselekedni.

„A szüleim sokat énekeltek örömben is, bánatukban is, rengeteg népdalt tanultam tőlük.” Rajzolt, festett, két évig balettozott, talajtornára, majd néptáncra járt. A magyar irodalmat kiskorától szerette. Ötödikben a Petőfi Sándor iskolai szavalóversenyre készült a magyartanára biztatására. „Mivel erősen lámpalázás voltam, háromszor megakadtam a próbán, de a versenyen valami történt: mindenről és mindenkiről megfeledkezve mondtam a verset, és megnyertem az első díjat. Felocsúdván az örömmámorból eszembe jutott az előtte átélt lámpaláz. Megfogadtam, többé nem állok közönség elé. Tizenegyedik osztályig ehhez tartottam magam. Ám akkortájt már kezdett mocorogni bennem a szeretném ma-

gam megmutatni vágya, hívott valami.” Afféle sugallatként bevillant, hogy színésznő lesz. Tizedikben iratkozott be a brassói kultúrpalota magyar dalárdájába. Onnan tizenkettedikben átment a kultúrpalota színjátszó csoportjába, s rögvest mély vízbe dobták, Federico García Lorca *A csodálatos vargáné* című darabjában játszotta a címszerepet.

Fábián Enikőnek Szikszay Jenő pedagógus, irodalomtörténész volt a magyartanára a középiskolában. „Szikszay tanár úrnál román himnusz helyett magyar népdallal kezdtük az órát. Magyar történelmet is tanított nekünk a magyar irodalom kapcsán. Meghurcolta a securitate, három kötetre való irodalomtörténetének kézírata eltűnt, azóta sem került elő, valószínűleg megsemmisítették, ő pedig ’77-ben felakasztotta magát, de nagy a gyanú, hogy megölték. A temetése néma tüntetéssé vált ’77 tavaszán. Minket még végigvitt, én ’76-ban érettségiztem. Brassóban óvodától érettségiig magyarul tanulhattam. Szikszay tanár úr volt az első, aki komolyan vette, hogy színművészetire készülök, és ő indított el a felkészülés útján. Tisztelettel adózom emlékének.”

Az első felvételi a színművészetire nem sikerült, de ez nem szegte kedvét. A színpadhoz erő kell, még több bátorság – tanácsolta neki Balázs Éva sepsiszentgyörgyi színésznő, akihez felkészítőre járt. Elvitte Enikőt a szentgyörgyi színház igazgatójához, Szilveszter Lajoshoz, s ő rögtön fölvette segédszínész-

Medgyesfalvy Sándorral a *Rockpassióban*

nek. Volt két mondata a *Csillag a máglyán* című darabban, amit az író, Sütő András is látott, és fölfigyelt tehetségére. Sütő nagy segítségére volt, ő is biztatta, és felhívta Fábián Enikőre Tompa Miklós (a marosvásárhelyi színművészeti akkori rektora) figyelmét. Közben Gergely Géza tanár írt neki a színművészetiről: számítanak rá a következő felvételin. Sikerült. Örömmámorban úszott. Csodás évek következtek. A nagybetűs szerelem is rátalált. Az osztálytársával, Szentmiklósi Józseffel még másodéven összeházasodtak. Talán túl fiatalok voltak, talán túl hirtelen történt, talán a váradi színházi munka lélegzetvételnyi időt sem hagyott egymásra, mindez oka lehetett annak, hogy néhány év múlva elváltak. „A színin az akkor még pályakezdő Ferenczy István volt az osztályvezető tanárunk, aztán harmadéven átvett minket Tompa Miklós, akit nagyon szerettünk, de rektorként nem sok ideje volt ránk.” Kovács Levente volt a drámapedagógia-tanár, Selyem Ildikó a mozgásművészet, Szabó Csaba a beszédtechnikát oktatta. Illyés Kingától tanultak művészi beszédet. Ő volt az egyik legszigorúbb tanár. Fábián Enikő a kedvenc tanítványa lett.

1981-ben végzett a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézet színész szakán, osztályából harmadmagával, Szentmiklósi Józseffel és Fekete Károllyal együtt került Nagyváradra. Kiss Törék Ildikó volt akkor a magyar társulat vezetője. Várad sok jót hozott már a pályaindulástól kezdve. Kispál Julaként az *Ósvigasztalásban* játszotta az első női főszerepet 1982-ben. Szabó József, Ódzsa rendezte az előadást. Ezután minden évadra jutott legalább egy nagy, igazán kimagasló szerep. De volt olyan évad, hogy zsinórban egymás után jöttek a jobbnál jobb szerepek, például 1997-ben. „Mindent szerettem játszani. Minden stílust szeretek, annál élvezetesebb ez az egész varázslatos színházi játék. Álmodni sem merem volna olyan szerepekről, mint amiket kaptam.”

Ha azt mondjuk, negyven év, negyven szerep, az kevés, hiszen száznegyvenet is föl lehetne sorolni. Nehéz csupán néhányat kiválasztani közülük, hiszen Fábián Enikőnek mindegyik kedves valamiért. Fontos volt például számára Yvonne megformálása az *Yvonne, burgundi hercegnő* című előadásban, amit Laurian Oniga rendezett 1988-ban. Aztán ott volt *Az esőhozó ember* Lizzie-je, Heléna a *Szentiván-*

(folytatás a következő oldalon)

A színész önmagából építkezik

(folytatás az előző oldalról)

éji álomból, Mária a *Rockpassióból*, Aletta van der Maat a *Téli zsolnárból*, Pia a *Bűntény a Kecskeszigeten-ből*, a Kölyök *A padlásból*, Bagira *A dzsungel könyvéből*. Szerette a *Nénapot* és a *Körmagyart*, a *Vőlegényt*, a *Szelembolondját*, *Tündér Ilona Boszorkányát*, *A három nővér Másáját*, *Anna Karenina Kittyjét*. A *Furcsa párt* Molnár Júliával játszotta, óriási sikerük volt. Az *Akárki* Emmájának alakítása nagyon megviselte: egy rákos nőt kellett eljátszania, a feladattal való megbirkózásban segítségére volt második férje, dr. Régeny István szülész-nőgyógyász főorvos. *A Zárt tárgyalás*, *A salemi boszorkányok*, a *Végjáték* is mind-mind fontos. Érdekes volt eljátszani a rideg, merev Mrs. Danvers szerepét *A Manderley-ház asszonya* című előadásban. Volt Gertrudis a *Bánk bánban*, a *Stuart Mária* című Schiller-darabban Erzsébet királynőt játszotta, az *I. Erzsébet* című Paul Foster-darabban ismét Erzsébetként, címszerepben láthatta a közönség pályakezdésének 25. évfordulóján.

1997-ben *A makrancos hölgy* Katáját párhuzamosan játszotta egyéni pódium-előadásával, a *Lola Blauval*. „A *Makrancos*-próbák után még dolgoztam a *Lola Blau* koreográfiáján. Mindkettőt Magács László rendezte a Madách Színháztól, s kurtára volt szabva az idő, ő budapesti lévén nem tudott sokáig Váradon maradni. Nagyon foglalkoztatott a *Lola Blau* témája, amit Maia Morgenstern előadásában láttam Kisvárdán, s egyből beleszerettem a történetbe, elhatároztam, hogy én is előadom. Ari Nagy Sándor átírta nekem a zenét egy zongorára. A váradi Rövid Dráma Fesztiválon az első díjat nyertem el Lola Blau alakításáért.”

2002-ben Kovács Levente rendezésében Szabó Magda *Régimódi történetében* eljátszotta a fiatal és az idős Rickl Mária szerepét. Az előadással meghívták őket a debreceni színházba az író 85. születésnapjának megünneplésére. A díszelőadás után Enikő találkozott Szabó Magdával. „Nagyon kedves volt. Azt mondta, azért is olyan jó a mi előadásunk, mert egy életerős színésznő játssza Rickl Máriát (épp 45 éves voltam akkor, mint a szereplő a darab elején), aki láthatóan tud megöregedni a színpadon, s ugye, hogy egy színésznő is

Lola Blau

meg tudja oldani a feladatot. Az író eredetileg is így képzelte el.”

Az Alexandru Colpacci rendezte *Antigone New Yorkban* megint csak különleges történet volt. Három fura figura, három hajléktalan a Central Parkban. „Roppant izgalmas volt játszani a Forgách András által írt és rendezett *A fiú* című drámában is. Kettős szereposztásban játszotta a fiút Hunyadi István és Varga Balázs. Mindketten másként formálták meg a szerepet, ezért nekem is teljesen más-hogyan kellett játszanom, attól függően, épp melyikük játszott.” A Novák Eszter által rendezett *Egy szerelem három éjszakája* című, első magyar musical Melittája is nagyon a szívéhez nőtt.

Legutóbb a *Csongor és Tündében* játszotta az Éjt, ami egy színészt próbáló nagymonológot jelent, de mégis nagyon szereti. Ezzel vissza is kanyarodtunk a jelenhez, *Az öreg hölgy látogatásához*, amit szintén Novák Eszter rendez. „Ez a Dürrenmatt-darab fölidéz bennem sok mindent, örömet, bánatot, veszteséget, szinte az egész életem megelevenedik. De hát ez így van jól, hiszen a színész építkezik az emlékeiből, önmagából táplálkozik. Nemhiába szokták jubileumi előadásnak választani ezt a darabot. A színésznőt meg lehet tisztelni, meg lehet ünnepelni ezzel a címszereppel, csakugyan jutalomjáték.”

Tóth Hajnal